

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideale organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Extra les Nieuwsbegrip over Hugo de Groot niveau AA

Vooraf

Deze les is ontwikkeld samen met Stichting Museum Slot Loevestein. Op 22 maart 2021 is het precies 400 jaar geleden dat Hugo de Groot via een boekenkist ontsnapte uit Slot Loevestein. Naast het spectaculaire verhaal van zijn ontsnapping, laat Hugo de Groot nog veel meer na. Zijn gedachtegoed over vrede, vrijheid en recht was in het verleden van groot belang en vandaag de dag relevanter dan ooit.

Op Loevestein en andere locaties in Nederland wordt het Hugo de Grootjaar met vele activiteiten gevierd. Meer informatie over Hugo de Groot en de activiteiten die in dit jubileumjaar georganiseerd worden vindt u op www.hugodegroot.nl.

NB: Een leuk filmpje van een moderne versie van de ontsnapping van Hugo de Groot vindt u hier <https://youtu.be/cGbsjbcFcb4>.

Lesoverzicht

Onderwerp	Hugo de Groot, het wonder van Holland
Lesdoel	De leerlingen lezen de tekst actief aan de hand van sleutelvragen. Ook maken ze een tijdbalk bij de tekst, bedenken ze vragen bij de tekst en maken ze een stripverhaal bij de tekst.
Leesdoel	De leerlingen kunnen vertellen wie Hugo de Groot was en waarom hij na al die jaren nog steeds zo beroemd is.
Opdracht 1	Tekst actief lezen en sleutelvragen beantwoorden
Opdracht 2	Zet in de goede volgorde
Opdracht 3	Vragen over de tekst beantwoorden
Opdracht 4	Een stripverhaal maken (extra opdracht 1)
Opdracht 5	Oefenen met de woorden uit de tekst (extra opdracht 2)
Clib-score	Functioneringsniveau begrijpend lezen M4-E4

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Hugo de Groot, het wonder van Holland* (niveau AA);
- bijbehorende opdrachten voor niveau AA;
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de woordhulp (op de website bij Basismateriaal).

Woordenschat (Let op, met deze woorden zijn geen online oefeningen beschikbaar):

de universiteit	= een school waar je naartoe kunt na de middelbare school
het leger	= een grote groep soldaten
oppakken	= gevangen nemen
studeren	= hard leren
oorlog	= het gevecht tussen twee of meer landen
de regel	= de afspraak
de kust	= de strook land langs de zee
gelden	= tellen, van toepassing zijn
wereldberoemd	= bekend over de hele wereld

Opdrachten

Werkwijze

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In de basislessen van Nieuwsbegrip ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Onder actief lezen verstaan we het lezen van de tekst in drietallen, waarbij leerlingen in interactie met elkaar bespreken waar de tekst over gaat. Hierbij zijn ze gericht op de inhoud. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities op het werkblad Actief lezen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal met behulp van de digibordtool. Wat weten de leerlingen van het onderwerp? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
- Vraag de leerlingen welk leesdoel ze hebben (of geef ze het gegeven leesdoel). Bespreek de uitleg.
- Groepjes II en III werken (indien mogelijk) in drietallen met de tekst en de vragen, waaronder de sleutelvragen en vullen daarna het volgordeschema in (opdracht 2). Bij opdracht 3 bekijken de leerlingen de vragen die ze eerder bij de tekst bedacht hebben.
- Begeleid zelf groep I. Maak gebruik van de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf werken aan opdracht 2 en 3. Opdrachten 4 en 5 zijn extra opdrachten. Bedenk welke van deze opdrachten u kiest (mag uiteraard ook allemaal).
- Nabespreking: ga na of lesdoel en leesdoel bereikt zijn. Laat leerlingen eventueel zelf hun antwoorden controleren en bespreek

waar de leerlingen moeite mee hadden.

- Neem de opdrachtbladen eventueel in om inzicht te krijgen in het werk van de verschillende groepjes.

OPDRACHT 1

klassikaal/
drietallen

Modellen

De tekst actief lezen

1. Introduceer het onderwerp klassikaal. Gebruik eventueel de digibordtool. Wat weten de leerlingen over Hugo de Groot? En wat is een wonder eigenlijk? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
2. Behandel de woorden uit de tekst die technisch lastig zijn. Lees de woorden een keer voor, laat de leerlingen ze dan (hardop) voor zichzelf lezen en laat hen vervolgens hardop in koor lezen.
3. Geef uitleg over de strategie Vragen stellen en over de werkwijze bij Actief lezen (lesdoelen, zie toelichting). Vertel ook wat het leesdoel is.
4. **Leesdoel:** De leerlingen kunnen vertellen wie Hugo de Groot was en waarom hij na al die jaren nog steeds zo beroemd is.
5. Doe hardop denkend voor hoe u het eerste deel van de tekst actief leest en er vragen bij stelt. Gebruik daarbij onderstaande modeltekst.
6. Leerlingen gaan verder zelfstandig aan de slag. Bespreek klassikaal de antwoorden op de sleutelvragen.

Modellen van de inleiding m.b.t. actief lezen en vragen stellen:

Hugo de Groot, het wonder van Holland

Na het lezen van de titel ben ik wel heel benieuwd wie Hugo de Groot is en waarom hij het wonder van Holland is, of waarom hij zo genoemd wordt. Ik ben benieuwd. In de tekst staat er vast meer over.

Heb je weleens gehoord van Hugo de Groot? *Ik heb weleens van hem gehoord. Maar ik weet eigenlijk niet meer precies wie hij was. Hij leefde meer dan 400 jaar geleden. Ooh, dat is wel lang geleden. Wie hij was? Waarom is hij nog steeds bekend? Wat deed hij in een boekenkast? Huh, zat hij in een boekenkast? Zou hij goochelaar geweest zijn? Zou hij daarom een wonder genoemd worden? En waarom vieren we dit jaar het Hugo de Grootjaar? Dat lees je in deze tekst.*

Oh dat is wel fijn. Ik lees het dus verder in de tekst. Dan kom ik er dus achter wie hij was. En wat zou dat Hugo de Grootjaar zijn? Ik ben er wel benieuwd naar.

*Ik lees nu het tweede stukje. De titel is **Wonderkind**. Zou dit stukje gaan over dat hij het wonder van Holland was? Ik ga gauw lezen. **Hugo werd geboren in Delft. Zijn vader was de burgemeester van de stad.** Ooh, dan was zijn vader dus wel belangrijk, want zijn vader was de burgemeester. Dat is een soort baas van de stad. **Hugo vond het leuk om te leren. Hij was heel erg slim. Hij sprak bijvoorbeeld vijf talen.** Dat is wel knap zeg! Zou hij daarom een wonderkind zijn? Het is wel heel bijzonder, want niet iedereen spreekt bijvoorbeeld vijf talen. **En toen hij 11 jaar was, ging hij al naar de universiteit.** Dat woord ken ik niet. Wat zou dat zijn? Zou dat een soort school zijn? Misschien iets voor heel slimme mensen? Oh wacht, ik zie dat het woord in de woordenlijst onderaan de tekst staat. Daar staat dat het inderdaad een school is. En dan ben je wel echt een wonderkind. **Daar ontmoet hij veel belangrijke mensen.** Ik zie het woordje **Daar**. Wat zou daarmee bedoeld worden?*

*Ik kijk even in de zin ervoor. Daar gaat het over die universiteit. Ik denk dat **Daar** verwijst naar die universiteit. Blijkbaar zaten er dus belangrijke mensen op die universiteit. Ik ben wel benieuwd wie hij dan tegenkwam. **Ook mocht hij op bezoek bij de koning van Frankrijk.** Zo, dat is wel bijzonder. Zou dat zijn omdat zij zo slim was? **En die noemde hem 'het wonder van Holland'.** Ik zie hier het verwijswoord **die** en het verwijswoord **hem**. Ik kijk eerst even wie met **die** bedoeld wordt. Als ik in de zin ervoor kijk, dan gaat die over die koning. Dat zou wel kunnen dat **die** verwijst naar de koning. En dan het verwijswoord **hem**. Het gaat over Hugo, dus ik denk dat met **hem** Hugo bedoeld wordt. Dan staat er dus: De koning van Frankrijk noemde Hugo 'het wonder van Holland'. **Omdat hij zo slim was.** Het klopte dus was ik dacht, hij werd wonderkind of wonder genoemd omdat hij dus heel slim was. Nu snap ik ook de titel van de tekst. Ik ben benieuwd wat ik nog meer te weten kom over Hugo. Ik ga gauw verder lezen.*

Vraag de leerlingen: Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde ook vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Als je actief leest, sta je ook stil bij onbekende woorden. Je bespreekt samen of het belangrijk is om het woord te begrijpen. Je kunt dan de woordhulp gebruiken.

Laat één van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen. Leg uit: als je in je groepje actief aan het lezen bent, ga je ook de vragen bij de tekst bespreken.

Let op: De hulpvragen bij de sleutelvragen hieronder zijn bedoeld als extra aanwijzingen bij de sleutelvragen. Gebruik de hulpvragen alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Wanneer is het Hugo de Grootjaar?

Hulpvraag 1a: Lees de inleiding nog een keer. Wat staat er?

Hulpvraag 1b: Kijk in regel 4. Wat staat daar over het Hugo de Grootjaar?

Wonderkind

Sleutelvraag 2: Wie wordt het wonder van Holland genoemd?

Hulpvraag 2a: Lees regel 10-11 nog eens goed. Wat staat daar over Hugo?

Hulpvraag 2b: In regel 10-11 staat het verwijswoord **die**. Wie wordt daarmee bedoeld? (verbanden)

Hulpvraag 2c: In regel 10-11 staat het verwijswoord **hem**. Wie wordt daarmee bedoeld? (verbanden)

Oorlog

Sleutelvraag 3: Waarom was de tijd waarin Hugo de Groot leefde, een spannende tijd?

Hulpvraag 3: Lees regel 13. Wat staat daar over de tijd van Hugo de Groot?

Sleutelvraag 4: Waarom werd Hugo de Groot opgepakt en opgesloten?

Hulpvraag 4a: Lees het stukje nog eens goed. Waar gaat het stukje over?

Hulpvraag 4b: Kijk in regel 16. Daar staat het verwijswoord **dat**. Wat wordt daarmee bedoeld? (verbanden)

Hulpvraag 4c: Kijk ook goed in regel 17. Daar staat het signaalwoord **Daarom**. Dat betekent dat in de zin ervoor verteld wordt **Waarom** het zo is. (verbanden)

Gevangen op Slot Loevestein

Sleutelvraag 5: Wat kun je vertellen over toen Hugo de Groot gevangen zat in Slot Loevestein?

Noem iets wat erg was en noem iets wat minder erg was.

Hulpvraag 5a: Lees regel 18-23 nog eens goed. Wat wordt er verteld over de gevangenis Slot Loevestein?

Hulpvraag 5b: Let op de signaalwoorden **en** en **ook** die in dit stukje staan. Die geven aan dat er meer voorbeelden zijn. (verbanden)

Sleutelvraag 6: Hoe ontsnapte Hugo de Groot uit Slot Loevestein?

Hulpvraag 6a: Lees regel 23-27 nog eens goed. Wat lees je over de ontsnapping van Hugo de Groot?

Hulpvraag 6b: Kijk in regel 27. Daar staat het verwijswoord **zo**. Wat wordt daarmee bedoeld? (verbanden)

Boeken

Sleutelvraag 7: Noem twee bekende boeken van Hugo de Groot. Vertel kort waar ze over gaan.

Hulpvraag 7a: Lees regel 30-33. Wat wordt daar verteld over het eerste boek?

Hulpvraag 7b: Lees regel 34-35. Wat wordt daar verteld over het tweede boek?

Na het lezen

Sleutelvraag 8: Op 22 maart 2021 start het Hugo de Grootjaar. Je kunt Slot Loevestein bezoeken en daar allerlei activiteiten doen. Zou je Slot Loevestein willen bezoeken? Wat zou je nog meer over Hugo de Groot willen leren?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 2

drietallen/
klassikaal

Zet in de goede volgorde

Doe deze opdracht klassikaal of laat de leerlingen in groepjes werken. Bespreek de opdracht na. Welk getal hoort bij welke zin? Is het een logisch verhaal wanneer je ze in de goede volgorde, dus van 1 tot en met 6, leest?

Sleutelschema
volgordeschema

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 3

drietallen/
klassikaal

Vragen stellen

Laat de leerlingen in drietallen de vragen beantwoorden. Bespreek de antwoorden klassikaal na.

OPDRACHT 4

drietallen/
klassikaal

Een stripverhaal maken (extra opdracht 1)

De leerlingen maken individueel of in groepjes een stripverhaal bij de tekst. Bespreek wat op welk plaatje getekend kan worden. Vertel dat ze onder de plaatjes ook tekst kunnen schrijven. Bespreek strips klassikaal. Wie wil zijn strip laten zien en toelichten? Geef de strips een plaats in de klas.

OPDRACHT 5

drietallen/
klassikaal

Oefenen met de woorden uit de tekst (extra opdracht 2)

De leerlingen maken de woordpuzzel in drietallen. Bespreek de opdracht klassikaal.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

Antwoorden

Opdracht 1: Actief lezen

Tijdens het lezen	
Inleiding (sleutelvraag 1)	5. Wanneer is het Hugo de Grootjaar? <i>Hij leefde meer dan 400 jaar geleden.</i>
Wonderkind (sleutelvraag 2)	8. Wie wordt het wonder van Holland genoemd? <i>C. Hugo de Groot</i>
Oorlog (sleutelvraag 3) (sleutelvraag 4)	11. Waarom was de tijd waarin Hugo de Groot leefde, een spannende tijd? <i>A. omdat Nederland oorlog had met Spanje</i> 12. Waarom werd Hugo de Groot opgepakt en opgesloten? <i>C. Hij was het niet altijd eens met prins Maurits.</i>
Gevangen op Slot Loevestein (sleutelvraag 5) (sleutelvraag 6)	15. Wat kun je vertellen over toen Hugo de Groot gevangen zat in Slot Loevestein? Noem iets wat erg was en noem iets wat minder erg was. <i>Iets wat erg was: hij mocht niet naar buiten; hij kreeg slecht eten.</i> <i>Iets wat minder erg was: zijn vrouw en kinderen mochten er ook wonen; hij mocht er lezen en studeren.</i> 16. Hoe ontsnapte Hugo de Groot uit Slot Loevestein? <i>C. Hij verstopte zich in een grote boekenkist.</i>
Boeken (sleutelvraag 7)	19. Noem twee bekende boeken van Hugo de Groot. Vertel kort waar ze over gaan. <i>Boek 1 heet: Oorlog en vrede*.</i> <i>en het boek gaat over: C. regels voor hoe je oorlog voert.</i> <i>Boek 2 heet: De vrije zee.</i> <i>en het boek gaat over: van wie de zee is en wie er mag varen en reizen.</i> <i>*De volledige titel van het boek is De Jure Belli ac Pacis (Over het Recht van Oorlog en Vrede)</i>

Na het lezen (sleutelvraag 8)

21. Op 22 maart 2021 start het Hugo de Grootjaar. Je kunt Slot Loevestein bezoeken en daar allerlei activiteiten doen. Zou je Slot Loevestein willen bezoeken? Wat zou je nog meer over Hugo de Groot willen leren?

Eigen antwoorden van de leerlingen

OPDRACHT 2

3	De koning van Frankrijk noemt Hugo 'het wonder van Holland'.
5	Hugo ontsnapt in een boekenkist.
2	Hugo gaat naar de universiteit.
6	Hugo woont in Frankrijk.
4	Prins Maurits laat Hugo opsluiten in Slot Loevestein.
1	Hugo wordt geboren in Delft.

OPDRACHT 5

